

## ВИКОРИСТАННЯ КАЗКОТЕРАПІЇ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

**Кирилович Олена**

*старший викладач кафедри теорії  
та методик початкової освіти*

*Приватного вищого навчального закладу  
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет  
імені академіка Степана Дем'янука»  
м. Рівне, Україна*

У світлі реформи Нової української школи та у зв'язку з запровадженням в Україні воєнного стану особливої актуальності набуває пошук ефективних інструментів для емоційного та морального розвитку учнів молодшого шкільного віку. У складних умовах сьогодення діти все частіше постають перед психологічними та соціальними викликами. Це вимагає впровадження методів, які сприяють зниженню стресу, розвитку емоційного інтелекту та формуванню соціально прийнятної поведінки.

Казкотерапія, як метод, дозволяє через образи казкових героїв та їхні історії глибше пізнати емоційний світ дитини, допомогти їй усвідомити власні переживання та знайти шляхи їх вирішення. Крім того, казкотерапія сприяє формуванню у дітей моральних цінностей, таких як доброта, чесність, відповідальність, що є важливими компонентами соціалізації в умовах сучасної школи.

Науковець І. Данилюк зазначає, що казкотерапія є психологічним методом, який використовує казкову форму для інтеграції особистості, розвитку творчих здібностей, розширення свідомості, удосконалення взаємодії з навколишнім світом [1, с. 161]. М. Хараджи вказує, що казкотерапія – це терапія середовищем, особливою казковою атмосферою, у якій можуть виявитися потенційні риси особистості, щось нереалізоване, може матеріалізуватися мрія, а головне виникає відчуття захищеності та смак таємниці. Дослідниця називає казкотерапію процесом утворення зв'язків між казковими подіями й поведінкою в реальному житті; процесом перенесення казкового сенсу до реальності [6].

Використання казкотерапії на уроках літературного читання в початковій школі є ефективним засобом розвитку емоційного інтелекту, творчих здібностей і моральних якостей учнів. Казки не тільки захоплюють дітей, але й сприяють глибокому пізнанню внутрішнього світу, формуванню цінностей та допомагають розв'язувати психологічні проблеми через метафори та алгорії. Казкотерапія також допомагає дітям вивчати складні емоційні стани, сприяє формуванню самоповаги, розвиває соціальні навички та навчає позитивним моделям поведінки.



Основними завданнями педагогічної казкотерапії в умовах початкової школи є: розвиток духовних та моральних якостей учнів, підвищення рівня осмисленості подій освітнього процесу через аналіз казкових сюжетів. Використання казок допомагає учням засвоювати знання про закони життя та розкривати різні аспекти соціальної активності людини, зокрема через принцип «ресурсу недоліків», який дозволяє побачити позитивну сторону проблемних якостей (наприклад, жадібність як протилежність щедрості, боягузтво – хоробрості). Важливою метою казкотерапії є також формування естетичної насолоди від навчання, підтримка мотивації до пізнання навколишнього світу та подолання шкільних фобій [5, с. 10].

В казкотерапії використовуються різні види казок:

1. Казки про тварин, де головними персонажами є тварини, які наділені людськими якостями. Через ці образи дитина отримує знання про людські риси та їхні взаємини. У таких казках відсутній чіткий поділ на позитивних і негативних героїв, кожен персонаж виражає одну характерну рису, яка розкривається в сюжеті.

2. Чарівні казки, в яких події відбуваються у фантастичному світі. Головний герой натрапляє на небезпеку, бореться з надприродними силами та перемагає, підтверджуючи силу людського духу та зв'язок зі світлими силами природи.

3. Побутові (сатиричні) казки, у яких можуть бути як тварини-персонажі, так і абстрактні образи (Правда, Кривда, Горе-Нещастя). Основна мета таких казок – сатиричне осудження людських вад і недоліків [4, с. 298].

Основними прийомами роботи з казкою в освітньому процесі початкової школи можуть бути такі: аналіз, читання, створення казок, прочитування казок в особах, інсценізації та драматизації казок, пантоміма, психогімнастика, створення ілюстрацій до казок тощо [5, с. 10].

Методами роботи з казкою є:

– обговорення готової казки – аналіз персонажів, ситуацій та обмірковування можливих змін у сюжеті;

– створення казки – розробка нового сюжету, з використанням запитань або без них;

– драматизація казки – використання рольової гри для втілення сюжету казки;

– арттерапевтична робота за сюжетом казки – малювання, ліплення, рухова терапія, музикотерапія тощо [3].

Науковці виділяють сім етапів використання казкотерапії:

1. ритуал «входження» в казку: ознайомлення дітей з казкою;
2. повторення: казку дають додому на опрацювання, а на наступному уроці опрацьовують її;

3. розширення: мається на увазі щось додаткове до тексту, наприклад, мультфільм, спектакль тощо;
4. закріплення: підсумковий урок, на якому можна зробити постановку за казкою;
5. інтеграція: процес взаємодії, об'єднання, взаємовпливу, взаємопроникнення, взаємозближення, відновлення єдності;
6. резюмування: аналіз твору (тема, мета, ідея тощо);
7. ритуал «виходу» з казки: завершення роботи з казкою [2].

Отже, впровадження казкотерапії на уроках літературного читання в початковій школі має значний потенціал для всебічного розвитку дітей, покращення їхнього емоційного стану, підвищення якості освітнього процесу. Казкотерапія дозволяє поєднати традиційне навчання з психолого-педагогічною підтримкою, що робить її надзвичайно актуальною в сучасних умовах воєнного стану. Казкотерапія сприяє розвитку емоційного інтелекту, допомагає дітям краще розуміти власні емоції та емоції інших; активізує творчі здібності учнів, розвиває їхню уяву та креативність через вигадування нових сюжетів або альтернативних закінчень, а також розвиває навички критичного мислення. Варто зазначити, що казкотерапія робить освітній процес інтерактивним і захопливим.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Данилюк І. В., Зольнікова С. В. Казкотерапія як метод психологічного впливу на особистість. *Psychological journal*. 2019. № 6. С. 161-173. <https://doi.org/10.31108/1.2019.5.6.12>
2. Заброцький М. М., Брандес В. М., Вознюк О. В. Казка як важливий чинник розвитку людства. *Вісник Житомирського державного університету*. 2001. № 8. С. 96–100.
3. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П., Замелюк М. І. Казкотерапія в психологічному консультуванні дітей та дорослих: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III–IV рівнів акредитації. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. 152 с.
4. Стрілецька К. А. Казкотерапія як метод формування моральних якостей молодших школярів. *Інноватика у вихованні*. 2016. № 3. С. 295-302.
5. Федій О. А. Теоретико-практичні аспекти використання казкотерапії у початковій школі. Інноваційні педагогічні рішення у початковій освіті: зб. наук. праць [за заг. ред. / О. А. Федій, відп. ред. Ю. Г. Павленко] / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Вип. 3. Полтава: Сімон, 2020. С. 5-14.
6. Хараджи М. Казкотерапія як один з методів корекційно-розвивальної роботи. *Інноваційні арт-терапевтичні технології*, 12 березня 2019 р.: Матеріали I всеукраїнської наукової інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 139-144.